

LT

LT

LT

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 3.3.2009
KOM(2009) 103 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

Geresnė šiuolaikinių IKT prieiga kaime

{SEC(2009) 254}

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

Geresnė šiuolaikinių IKT prieiga kaime

1. ĮVADAS

Visuotinai pripažįstama, kad, norint Europoje, įskaitant kaimo vietas, didinti produktyvumą ir skatinti inovacijas, būtina gerinti sparčiojo plačiajuosčio interneto prieigą ir taip užtikrinti efektyvų informacinių ir komunikacinių technologijų (IKT) naudojimą¹. Tai gali būti veiksmingas būdas skatinti verslumą bei ekonominę pažangą kaime, taip didinant žemės ūkio bei miškininkystės konkurencingumą, gerinant gyvenimo kokybę ir diversifikuojant kaimo ekonominę veiklą.

Aukštos kokybės interneto prieiga gali padėti atskleisti kaimo vietovių potencialą ir padaryti jas patrauklesnes gyventi. IKT padeda įmonėms veiksmingiau ir našiau vykdyti užduotis ir tenkinti jų poreikius, susijusius su sparčia prieiga prie įvairios informacijos. Taip suteikiama daugiau galimybių pradėti naują verslą ir sudaromos geresnės sąlygos teikti gyvybiškai svarbias paslaugas ir užtikrinti geresnę gyvenimo kokybę².

Šiuo metu valstybių narių pažanga, susijusi su e. paslaugų ir sparčiojo interneto prieigos užtikrinimu bei diegimu, labai skirtinga, o atotrūkis tarp jų kaimo vietovių ir tarp kaimo ir miesto – dar didesnis. Daugumai kaimo gyventojų teikiamos ne tik prastesnės kokybės, bet ir brangesnės paslaugos.

Europos ekonomikos atkūrimo plane (EEAP)³ pabrėžiama plačiajuosčio ryšio svarba šiuolaikinei ekonomikai ir siekiama užtikrinti, kad iki 2010 m. plačiajuostis ryšys taptų prieinamas visiems europiečiams. Atsižvelgdama į tai Komisija papildomai pasiūlė 1 mlrd. EUR plačiajuosčio ryšio diegimo skirtumams mažinti – taip kaimo vietovėms būtų suteikta galimybė spręsti tam tikras problemas, su kuriomis jos susiduria dėl ekonominės ir finansų krizės⁴.

Šis bendras komunikatas – tai atsakas į Žemės ūkio ir žuvininkystės tarybos prašymą Komisijai išnagrinėti geresnės šiuolaikinių IKT prieigos kaime klausimą, ypatingą dėmesį skiriant sparčiojo interneto prieigai⁵. Juo prisidedama prie politikos formavimo diskusijų apie kaimo plėtros indėlių įgyvendinant Lisabonos strategiją ir Bendrijos IKT politiką. Kai kuriose komunikato dalyse ir jo priede remtasi Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato užsakytu ir 2007 m. gruodį užbaigtu tyrimu „Galimybės kaime naudotis kompiuteriniais tinklais“⁶.

¹ COM (2007) 803, 2007 12 11.

² KALBA/07/311, Komisijos narė Marianna Fischer Boel.

³ COM (2008) 800, 2008 11 26.

⁴ COM (2009) 36, 2009 1 28.

⁵ Tarybos išvados 7085/07, 2007 m. kovo 19 d.

⁶ Tyrimas „Galimybės kaime naudotis kompiuteriniais tinklais“, 2007, http://ec.europa.eu/agriculture/analysis/external/index_en.htm.

2. POLITIKOS APLINKYBĖS

Žinių ir inovacijų visuomenės sukūrimas yra vienas iš svarbiausių ES prioritetų, o kaimo plėtros reikšmė gerinant IKT diegimą kaime pripažinta atnaujintoje Lisabonos darbotvarkėje⁷.

2005 m. buvo parengta strateginė ES politikos priemonių atnaujinimo ir įgyvendinimo iniciatyva *i2010* informacinės visuomenės plėtrai iki 2010 m. skatinti. Vėliau priimtoje Rygos ministrų deklaracijoje dėl e. įtraukties⁸ valstybės narės nustatė keletą bendrų tikslų, pavyzdžiui, iki 2010 m. dvigubai sumažinti gyventojų grupių, kurioms gresia atskirtis, interneto naudojimo atotrūkį ir didinti plačiajuosčio ryšio infrastruktūros prieinamumą, kad iki 2010 m. juo jau galėtų naudotis bent 90 % ES piliečių bei įmonių, ir sutelkti atitinkamas priemones, įskaitant struktūrinius fondus (SF), Europos žemės ūkio fondą kaimo plėtrai (EŽŪFKP), ES informacinės visuomenės politiką ir ES konkurencijos politiką, kad plačiajuostis ryšys taptų prieinamas visiems europiečiams.

Kaimo plėtros politika yra antrasis bendrosios žemės ūkio politikos ramstis, kurio pagrindinės sritys yra šios: darbo vietų kūrimas, augimas, žemės ūkio, miškininkystės, maisto pramonės ir kaimo vietovių konkurencingumas ir darnus vystymasis; žmogiškojo kapitalo tobulinimas; aplinkos išsaugojimas ir jos būklės gerinimas; gyvenimo kokybė ir kova su klimato kaita. Atsižvelgiant į tai, Bendrijos kaimo plėtros strateginėse gairėse⁹ nurodyti šie pagrindiniai veiksmai: skatinti IKT diegimą ir sklaidą ūkiuose, žemės ūkio produktų ir miškininkystės sektoriuose, kaimo vietovėse apskritai ir kaimo turizmo sektoriuje. Europos kaimo plėtros tinklas – naujas svarbus formuojamos kaimo plėtros politikos elementas – suteikia galimybę apibrėžti poreikius ir keistis gerąja patirtimi.

Ir SF, ir EŽŪFKP remia investicijas į IKT paslaugas, infrastruktūrą, gaminius ir įgūdžius – taip skatinama papildomo teigiamo poveikio sklaida tiek tam tikrose teritorijose, tiek tarp įvairių teritorijų. Šiuo metu didžioji dalis investicijų, numatytų informacinės visuomenės plėtrai kaime ir mažiau išsivysčiusiuose regionuose, bus skirta e. paslaugų plėtrai, o IKT infrastruktūrai investicijų bus skirta mažiau¹⁰. Kvalifikacijos kėlimo ir mokymo srityje Europos socialinis fondas (ESF) ir EŽŪFKP suteikia finansavimo galimybių kaimo žmonėms ir verslininkams; EŽŪFKP numatyta konkrečių papildomų galimybių ūkininkams, maisto pramonės įmonėms ir miškų valdytojams. Pagal ES mokslinių tyrimų septintąją bendrąją programą (BP7) toliau skatinami moksliniai tyrimai ir naujovių diegimas kaime, visų pirma įgyvendinant Žinių regionų iniciatyvą ir Mokslinių tyrimų potencialo iniciatyvą, kuriose IKT yra vienas iš svarbiausių sektorių.

2007–2013 m. kaimo plėtros strateginėse gairėse skatinama kaimo plėtros, užimtumo ir struktūrinės politikos sąveika ir papildomumas. Veiksmingiausias tokios sąveikos panaudojimo veikloje, susijusioje su IKT, būdas – informacinės visuomenės kūrimo kaime veiksmus įtraukti į platesnės regionines arba nacionalines IKT strategijas, kurias remia EŽŪFKP ir SF. Šis strateginis metodas turėtų padėti užtikrinti suderinamumą su regionine bei nacionaline IKT politika ir ją papildyti. Todėl Komisija, valstybės narės ir suinteresuotosios šalys turėtų kartu plėtoti ES plačiajuosčio ryšio strategiją, kad paspartintų plačiajuosčio ryšio tinklų plėtrą ir tobulinimą, kaip reikalaujama EEAP.

⁷ COM (2005) 330, 2005 7 20.

⁸ http://ec.europa.eu/information_society/events/ict_riga_2006/doc/declaration_riga.pdf

⁹ 2006 m. vasario 20 d. Tarybos sprendimas 2006/144/EB dėl kaimo plėtros Bendrijos strateginių gairių.

¹⁰ Įvairių ES lėšų naudojimo sričių ribas nustato valstybės narės ir regionai.

Be to, galima manyti, kad geresnė interneto ir IKT prieiga kaime yra tokia pat svarbi (galimoms) ES šalims kandidatėms, kaip ir Europos Sąjungai, nes pasinaudodamos ES pasirengimo narystei parama jos jau ėmė rengtis įgyvendinti ES politiką.

3. VEIKLOS SRITYS IR DABARTINĖ PADĖTIS

3.1. IKT kaime – tendencijos ir prioritetai

Komunikate dėl atotrūkio įdiegiant plačiajuosčių ryšių mažinimo (2006 m.)¹¹ Komisija nurodė pagrindines miesto ir kaimo atskirties plačiajuosčio ryšio naudojimo srityje priežastis, tokias kaip mažas gyventojų tankumas, nuošalumas ir nepakankama konkurencija. Menkesnį IKT diegimo mastą lemia ir kiti socialiniai bei ekonominiai veiksniai, kaip antai: mažos pajamos ir menkas išsilavinimas, nepakankama naujų technologijų prieiga, bloga paslaugų kokybė, kaimo ir žemės ūkio įmonėms aktualių programų stoka, mažas informuotumas ar senėjantys gyventojai¹².

Paklausos skatinimas – turinys, paslaugos ir taikomosios programos

Plačiajuosčiu ryšiu grindžiamos taikomosios programos padeda įveikti laiką bei atstumą ir suteikia galimybę paslaugas žmonėms ir įmonėms teikti pačiose bendruomenėse. Dėmesys **paslaugų ir atitinkamo turinio plėtrai** yra labai svarbus siekiant didinti internetu teikiamų viešųjų paslaugų ir plačiajuosčio ryšio paklausą ir diegimo mastą kaime.

Atsižvelgdamos į **dabartinį IKT diegimo atotrūkį tarp miesto ir kaimo**, nacionalinės ir vietos administracijos bei institucijos turėtų investuoti į paklausos skatinimo priemones. Labai svarbu užtikrinti, kad būtų kuriamos ir taptų prieinamos viešosios paslaugos, tokios kaip e. vyriausybė, e. sveikata ir e. mokymas, o taip pat e. įgūdžiai ir vietos taikomosios programos.

Turėtų būti skatinamos plačiajuosčiu ryšiu ir internetu grindžiamos verslo, įskaitant susijusį su žemės ūkiu, paslaugos, kadangi plačiajuosčio ryšio diegimas įmonėse yra vienas iš pagrindinių būdų didinti efektyvumą. Jeigu įmonės tampa prieinamesnės, geriau juda informacijos srautai, didėja rinkos skaidrumas, užtikrinamas kainų atskleidimas, palengvinamas maisto pramonės įmonių bendradarbiavimas ir mažėja operacijų išlaidos.

Šiuo metu viešosiomis paslaugomis ES retai apgyvendintose vietovėse naudojamosi mažiau nei tankiai apgyvendintose vietovėse¹³. Pavyzdžiui, e. vyriausybės paslaugomis naudojasi 22,5 % ES-27 gyventojų ir įmonių retai apgyvendintose vietovėse ir 32,9 % – tankiai apgyvendintose vietovėse. Palyginti su didelėmis įmonėmis, kaimo MVĮ ir labai mažos įmonės internetu naudojasi labai mažai, kaip nurodyta įvairiuose KPP (pvz., Bulgarijos, Jungtinės Karalystės (Anglijos) ir t.t.). MVĮ ypač trūksta naujų technologijų srities aukštos kvalifikacijos darbuotojų¹⁴.

2008 m. retai apgyvendintose ES-27 teritorijose internetu niekada nesinaudojo apie pusę gyventojų (41,7 %), o tankiai apgyvendintose vietovėse – 27,4 %. Tam tikrose valstybėse narėse apie pusę gyventojų niekada nesinaudojo asmeniniu kompiuteriu (pvz., Bulgarijoje,

¹¹ COM (2006) 129, 2006 3 20.

¹² COM (2006) 129, 2006 3 20 ir Tyrimas „Galimybės kaime naudotis kompiuteriniais tinklais“, p. 64.

¹³ Urbanizavimo lygiu pagrįsta Eurostato apibrėžtis.

¹⁴ COM (2008) 394, 2008 6 25.

Kipre, Graikijoje, Italijoje, Portugalijoje, Rumunijoje, Maltoje ir kt.). ES-27 DSL internetas įdiegtas tik 30 % retai apgyvendintų vietovių namų ūkių, palyginti su 40 % miesto vietovėse¹⁵. 2005–2007 m. DSL internetas mieste buvo diegiamas sparčiau nei kaimo vietovėse, o apskritai nacionaliniu lygmeniu diegimo mastai kaime yra nuo dviejų iki keturių kartų mažesni nei mieste.¹⁶

Plačiajuosčio ryšio infrastruktūra

Valstybėms narėms, regionams ir vietos valdžios institucijoms tenka labai svarbus vaidmuo, kad socialiniai ir ekonominiai kaimo vietovių ir kaimo gyventojų poreikiai būtų įtraukti į nacionalines strategijas ir nacionalines bei regionines programas. **Derėtų ir toliau aktyviai siekti** ES kaimo vietovėse diegti šiuolaikines IKT jungtis, įskaitant naujas bevielės ir palydovines technologijas. Todėl Komisija Europos ekonomikos atkūrimo plane papildomai pasiūlė 1,0 mlrd. EUR. Viešasis tokių iniciatyvų finansavimas turi atitikti EB sutartyje numatytas valstybės pagalbos taisykles.

2007 m. gruodį plačiajuostis (DSL) ryšys ES-27 miestuose buvo prieinamas vidutiniškai 98 % gyventojų, o kaimo vietovėse – vos 70 % gyventojų¹⁷. Aprėptis kaimo vietovėse išlieka prasta Slovakijoje (39 %), Lenkijoje (43 %), Graikijoje (50 %) ir Latvijoje (65 %), taip pat Bulgarijoje ir Rumunijoje.

3.2. Suinteresuotosios šalys nepasinaudoja galimybėmis

Žemės ūkio įmonės

Vienas iš svarbiausių kaimo plėtros veiksnių – IKT diegimo ir sklaidos visame žemės ūkio maisto produktų sektoriuje ir apskritai žemės ūkio versle skatinimas. Nepakankama plačiajuosčio ryšio prieiga smarkiai mažina ūkininkų konkurencingumą, varžo jų galimybes geriau naujoviškai administruoti ūkius, gamybos modelius pritaikyti prie dabartinių ekonomikos raidos tendencijų ir kontroliuoti produkcijos mastą bei kokybę ir riboja jų žinias apie rinkas bei ekonomines tendencijas, žemės ūkio mokslinius tyrimus ir raidą. Taip varžomos jų prekybos galimybės, užkertamas kelias naudotis konsultacinėmis paslaugomis, ribojami ryšiai su vietos bei šalies valdžios institucijomis ir trukdoma dalyvauti priimančioms sprendimams. Be to, dėl nepakankamos interneto prieigos ir e. paslaugų trūkumo gali susilpnėti ūkininkų noras kelti kvalifikaciją ir sumažėti papildomas teigiamas poveikis, kurį užtikrina sėkmingos profesinės patirties mainai.

Mažosios ir vidutinės įmonės ir labai mažos įmonės

IKT galėtų padėti skatinti (mažas) žemės ūkio ir ne žemės ūkio, įskaitant maisto pramonės, įmones dirbti kartu, kurti tinklus, plėstis ir taip didinti savo konkurencingumą. IKT galėtų daryti teigiamą įtaką jų darbui bei darbo jėgos produktyvumui ir padėti ūkininkams vykdyti įvairius išsipareigojimus kaime. Taip galima pasiekti masto ekonomijos ir palengvinti e. verslo, e. prekybos ir e. bankininkystės diegimą.

IKT naudojimo maisto pramonėje skatinimas ir maisto perdirbėjų interneto prieigą užtikrinančios infrastruktūros sukūrimas gali tapti svarbiais sektoriaus augimo veiksniais, padedančiais sukurti didesnę pridėtinę vertę ir geriau derinti ūkininkų bei perdirbėjų veiklą.

¹⁵ Eurostatas

¹⁶ *Idate* kaimo apibrėžtis. Daugiau informacijos pateikta priede.

¹⁷ *Idate* kaimo apibrėžtis. Daugiau informacijos pateikta priede.

Jaunimas

Jaunimas – viena iš pagrindinių IKT plėtros kaime jėgų. Be interneto jaunimas izoliuojamas nuo pasaulio įvykių bei informacijos srautų, sumažėja jų galimybės patekti į darbo rinkas ir naudotis įgūdžių tobulinimo priemonėmis, kurios padėtų pretenduoti į gerai apmokamas kvalifikuoto darbo vietas. Būtina užtikrinti prieigą ir kurti atitinkamas taikomas programas, visų pirma mokyklą baigiantiems ir į darbo rinką ateinantiems žmonėms, jeigu norima juos paskatinti likti kaime.

Moterys

Vis daugiau kaimo moterų imasi verslo ir įsitraukia į socialinę bei ekonominę veiklą. Būtina toliau gerinti sąlygas joms patekti į darbo rinką, o vienas iš būdų tai daryti – suteikti joms sparčiojo interneto prieigą ir didinti jų skaitmeninį raštingumą.

Senyvo amžiaus žmonės ir socialiai remtini asmenys

Savo veiklą baigiantys ūkininkai, kaime gyvenantys senyvo amžiaus žmonės ir socialiai remtini asmenys turi specifinių poreikių – daugelį jų būtų galima patenkinti diegiant prieinamas reikalingas technologijas ir IKT taikomas programas. IKT galėtų sudaryti geresnes sąlygas naudotis viešosiomis paslaugomis, darbo galimybėmis ir kokybišku švietimu.

3.3. Galimas kaimo IKT projektų poveikis¹⁸

Kaimo vietovėms teikiant paslaugas bei produktus ir jose kuriant geresnę infrastruktūrą būtų galima pasiekti įvairių teigiamų rezultatų ir naudos. Tačiau būtina atsižvelgti į aplinkosaugos aspektus arba su tuo susijusius apribojimus.

Pavyzdžiui, investuodami į užsakymo internetu sistemas ir žiniatinklio portalus ūkininkai bei kaimo verslo įmonės vietos ir kitoms bendruomenėms suteikia daugiau galimybių gauti informacijos ir leisti laisvalaikį, padeda gerinti vietos gamtos ir socialinių vertybių suvokimą, gausinti turistų, teikti plėtros bei užimtumo galimybių ir skatinti vietos ekonominę ir socialinę plėtrą.

IKT projektai taip gali turėti stiprų teigiamą poveikį, jei juos įgyvendinant dėmesys sutelkiamas į tokias sritis kaip vietos gaminių vertės didinimas arba tiekimo grandinių sistemų gerinimas, tikslusis ūkininkavimas, decentralizuotų atsinaujinančių energijos išteklių, tokių kaip bioenergija, panaudojimo galimybių įvertinimas ir populiarinimas, gamtos paveldo išsaugojimas, viešosios ir verslo informacijos ir duomenų konkretiems vartotojams bei švietimo reikmėms teikimas, pajėgumų kūrimas ir kt. Be to, tai galėtų turėti papildomą teigiamą poveikį, dėl kurio išaugtų bioenergijos naudojimas, būtų suteikta daugiau galimybių mokytis, būtų plėtojamas profesinis orientavimas, veiksmingiau teikiamos viešosios paslaugos, skatinamas darnus ūkininkavimas ir – o tai nemažiau svarbu – inovacijų perdavimas ir gerosios patirties populiarinimas.

¹⁸ Remiantis tyrimo „Galimybės kaime naudotis kompiuteriniais tinklais“ (2007) gerosios patirties analizė, p 25–38.

4. IKT POPULIARINIMO KAIMO VIETOVĖSE VEIKSMAI

4.1. EŽŪFKP ir IKT

Veiksmai

Šiuo programų rengimo laikotarpiu kaimo plėtros srityje ypatingas dėmesys skiriamas IKT. 65 KPP nuoroda į plačiajuosčių ryšį ir IKT pateikiama pradiname tyrime, o 37 KPP – *ex ante* vertinime (iš viso – 94 KPP)¹⁹. Tyrimais patvirtinta, kad esama didelių skirtumų tarp valstybių narių ir regionų. **7 valstybių narių parengtuose 44 KPP pripažįstama, kad pusėje programos regionų IKT diegimo padėtis kaime yra vidutiniška, o 16 KPP (13 valstybių narių) padėtis vertinama kaip bloga.**

EŽŪFKP įvairiai remia IKT verslo, paslaugų, kvalifikacijos kėlimo ir plačiajuosčio ryšio diegimo kaime plėtrą²⁰. Su IKT, kaip su kaimo ekonomikai ir gyventojams skirta **bazine paslauga**, susiję tiesioginiai veiksmai – tai e. sveikatos plėtra, sveikatos konsultacijos ir medicinos priežiūra, parama verslui, vietos viešosios paslaugos, mobilieji arba jaunimo IKT centrai, viešieji interneto ir (arba) komunikacijų punktai, plačiajuosčio ryšio infrastruktūra, įskaitant bevielės technologijas, ir kt. Konkrečių aplinkybių nulemti veiksmai yra susiję, pavyzdžiui, su IT įranga nedidelėse mokyklose, telefonu užsakomomis transporto paslaugomis, kaimo gyventojų saugumu, nuotoliniu darbu arba konkrečiomis kaimo IKT iniciatyvomis (16 valstybių narių 47 KPP)²¹.

Su IKT susijusi ūkininkų ne žemės ūkio veikla kaime minima 21 KPP (15 valstybių narių), įskaitant e. paslaugų plėtrą, e. prekybą, interneto prieigą ir kt. Ūkininkai gali tęsti savo IT įrangos atnaujinimą pagal **ūkių modernizavimo** priemonę. Kaip numatyta 34 KPP (13 valstybių narių), su **kaimo turizmu** susiję IKT veiksmai – tai rinkodarai ir e. užsakymams skirtų svetainių bei turizmo žiniatinklio portalų kūrimas ir informacijos centrų steigimas.

Kaip nurodyta 28 KPP (17 valstybių narių), pagrindiniai **labai mažų su ūkininkavimu nesusijusių kaimo įmonių** tikslai – IKT pagrįstų paslaugų kūrimas, bendradarbiavimo tinklų kūrimas ir branduolių (angl. *cluster*) formavimas, e. prekyba ir e. rinkodara.

Ūkininkai, miškininkai ir maisto perdirbėjai turės galimybę pasinaudoti didele parama **profesiniam mokymui, susijusiam su IKT ir darbo kompiuteriu įgūdžių tobulinimu** (40 KPP), e. mokymui (13 KPP), informacinei veiklai naudojantis IKT (11 KPP) arba veiksams vietoje, tokiems kaip tinklų kūrimas, demonstraciniai projektai arba nuotolinis mokymasis.

IKT aplinkai – tai miško gaisrų nuotolinio nustatymo ir stebėjimo sistemos, ryšių įranga (pvz., miško gaisrų prevencijai) ir tinklų kūrimas (14 KPP).

Kaimo plėtra taip pat padės remti IT investicijas tokiose srityse kaip tinklai visuomeninės paskirties pastatuose, mokymas ir informacijos teikimas aplinkos apsaugos klausimais pagal *Natura 2000*, taip pat interneto diskusijų forumai, duomenų bazės ir e. katalogai biologinės įvairovės ištekliams saugoti, konsultacinių paslaugų teikimas, gamintojų grupių skatinimas,

¹⁹ Tai apima ir šešis bendruosius ir tinklo KPP, tačiau jie į analizę neįtraukti. Daugiau informacijos pateikta priede.

²⁰ Investicijos į kompiuterinę ir programinę įrangą reikalavimus atitinka visose programose.

²¹ Kelios valstybės narės nusprendė neapriboti tam tikrų priemonių turinio ir nenurodė jokių prioritetinių priemonių; jos neįskaičiuotos.

kaimo gyventojų e. įgūdžių tobulinimas ir kt. Bus finansuojami ir nacionaliniai bei regioniniai kaimo plėtros tinklų žiniatinklio portalai.

Pagal *Leader* programą galėtų būti įgyvendinamos įvairios IKT investicijos kaime tokiose srityse kaip turizmui skirtos inovacinės ryšių technologijos, gamybos sektoriai, aplinka ir kultūros vertybės tarptautinio ir teritorinio bendradarbiavimo srityse, mokymas ir interneto prieiga.

Biudžetas

IKT veiksmai yra įtraukti į keletą kaimo plėtros priemonių, pagal kurias bus vykdomi ir su IKT nesusiję veiksmai²². Iš viso kaimo gyventojams numatyti bazinėms paslaugoms iš EŽŪFKP bus skirta 2,7 mlrd. EUR. Dar 4,9 mlrd. EUR bus skirta ūkių veiklos įvairovei didinti, labai mažoms ne žemės ūkio įmonėms kurti ir kaimo turizmui. Mokymo ir informavimo (įskaitant e. įgūdžių) veiksams iš EŽŪFKP iš viso numatyta 1,2 mlrd. EUR. Papildomų lėšų IKT projektams galėtų būti skirta pagal *Leader* ir (arba) kitas kaimo plėtros priemones.

Nemažai KPP techninės paramos lėšų numatyta investicijoms į viešosios administracijos reikmėms skirtą techninę ir programinę įrangą, kad būtų galima internetu teikti paslaugas ir konsultacijas (galimiems) interesantams.

Atranka, stebėseną ir vertinimas

2007–2013 m. kaimo raidos bendrosios stebėsenos ir vertinimo sistema (angl. *CMEF*) – tai tvirtas pagrindas apibrėžti, stebėti ir vertinti padėtį kaime pagal daugelį rodiklių, įskaitant susijusius su IKT.

Pavyzdžiui, pagal *CMEF* Austrija siekia užtikrinti, kad įdiegus internetą geresnėmis paslaugomis galėtų pasinaudoti 80 000 žmonių; Čekijoje tokią galimybę norima suteikti 70 000 žmonių. Interneto skverbties srityje Suomija nori užtikrinti, kad iki 2013 m. visoje šalyje būtų galima naudotis bevielium ryšiu, o Lietuva, pavyzdžiui, užsibrėžė tikslą įrengti 2 500 interneto prieigos taškų ir taip užtikrinti 99 % aprėptį.

4.2. Sanglaudos politikos fondai ir IKT

Norint pasiekti bendruosius tikslus, būtina visapusiškai išnaudoti Bendrijos, nacionalinio ir (arba) regioninio finansavimo ir politikos, turinčios poveikį IKT plėtrai kaime, sąveiką.

Šiuo programavimo laikotarpiu iš sanglaudos politikos fondų ir toliau bus remiama IKT plėtra, įskaitant IKT plėtrą kaime. Apie 15,3 mlrd. EUR (4,4 % sanglaudos biudžeto) bus tiesiogiai investuota į IKT prioritetus, įskaitant e. viešąsias paslaugas ir plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą. Europos socialinis fondas (ESF) daug investuos į e. įgūdžius įvairiose strateginėse prioritetinėse srityse, tokiose kaip mokymasis visą gyvenimą, darbo jėgos prisitaikymas ir bedarbių, įskaitant gyvenančius kaime, mokymas.

²² Kaimo plėtros biudžetas nustatomas ašiu ir priemonių, o ne veiksmų lygmeniu. Todėl duomenų apie investicijas, susijusias su veiksmais, nėra.

4.3. Moksliniai tyrimai

Moksliniai tyrimai padeda suprasti IKT poreikius kaime ir atskleisti, kaip našiai ir veiksmingai spręsti iškilusias problemas. Be paramos projektams pagal 6BP ir 7BP, sukurti du Žemės ūkio mokslinių tyrimų nuolatinio komiteto globojami ERA tinklai (ICT-AGRI ir RURAGRI), kurių veikla sutelkta į nacionalinių mokslinių tyrimų programų, įskaitant žemės ūkiui ir kaimo vietovėms skirtas IKT taikomas programas, koordinavimą.

4.4. IKT projektai kaimo vietovėse ir jų sėkmingą įgyvendinimą lemiantys veiksniai²³

IKT projektai Europos kaimo vietovėse yra sutelkti į tokius dalykus: i) interneto prieigos įrangą, ii) turinį – tai, ko žmonės internete ieško ir kuo naudojami, įskaitant paslaugas, dėl kurių internete jie naršo noriau, ir iii) naujų interneto prieigos įgūdžių ugdymą. Didžiausią poveikį turės projektai, kuriuose bus suderinti visi trys aspektai.

Ne tik geras projektų valdymas, bet ir ekonominiai, politiniai ir socialiniai veiksniai sudaro sąlygas, kurios gali nulemti IKT projektų kaime sėkmę ir užtikrinti aktyvesnį vietos bendruomenės dalyvavimą įgyvendinamuose projektuose, platesnį IKT diegimą ir darnų vystymąsi.

Bendrijos finansinė parama

Infrastruktūros įrengimo, mokymo ir paslaugų pritaikymo išlaidos kaimo vietovėse yra didesnės dėl keleto pirmiau minėtų priežasčių. Daugelis komercinių tiekėjų dėmesį sutelkia į tankiai apgyvendintas miestų ar priemiesčių zonas, kur jie gali užsitikrinti didžiausią diegimo mastą ir investicijų grąžą. Daugeliu atveju IKT kaime iš pradžių diegiamos lėtai, nes naujos technologijos ten priimamos ne taip noriai kaip mieste. Viešojo sektoriaus lėšos, įskaitant **ES lėšas, gali būti naudojamos nepakankamų investicijų problemai spręsti tokiose srityse kaip IKT prieigos infrastruktūra, internetu teikiamos paslaugos ir kitos paklausos didinimo** kaimo vietovėse, įskaitant kalnus ir salas, **rėmimo priemonės**. Labai svarbu nacionalinėse ir regioninėse strategijose bei programose tinkamai atsižvelgti į šių vietovių poreikius.

Nacionalinių ir regioninių valdžios institucijų parama

Įvairi nacionalinė ir regioninė parama pastaraisiais metais ne tik padėjo užtikrinti finansavimą iš įvairių šaltinių, bet ir darniau bei sėkmingiau įgyvendinti IKT projektus kaime. Nepaisant to, kokia – finansinė ar teisinė – parama suteikta ir ar vyriausybės bei vietos valdžios institucijos ėmėsi įgyvendinti projektus, nauda kaimo žemės ūkio, maisto ir ne žemės ūkio įmonėms ir kaimo gyventojams akivaizdi.

Vietos subjektų dalyvavimas ir bendradarbiavimas

Jeigu vietos (ekonominiai) subjektai patys susidomi galimybe diegti naujas technologijas, jų **dalyvavimas** gali turėti akivaizdų poveikį projektui. **Vietos gyventojų dalyvavimas** būtinas, kad projektai būtų įgyvendinami darniai. Bendrų vietos, bendruomenės ar grupės plačiajuosčio ryšio programų įgyvendinimas galėtų padėti inicijuoti vietos plačiajuosčio ryšio diegimą ir (geriau) apibrėžti plačiajuosčio ryšio strategijas. Daugiau dėmesio būtina skirti

²³ Remiantis SAANCRA (2007) gerosios patirties analizė, p 25–38.

bendradarbiavimui pačiose bendruomenėse, susijusiam su plačiajuosčio ryšio ištekiais bei įranga ir jų efektyviu naudojimu. Be to, tai patvirtinta *Leader+* gerąja patirtimi.

Naujų verslo galimybių bei poreikių įvertinimas ir reagavimas į juos

Globalizacija ir interneto atsiradimas nulėmė didelę verslo konkurenciją dėl rinkų ir klientų. Siekdami užtikrinti verslo tęstinumą, kaimo verslininkai turi reaguoti tinkamai ir išnaudoti IKT privalumus.

Žinant, **ko reikia galimiems vartotojams**, ir kaip tai turėtų būti pateikta, galima smarkiai padidinti IKT diegimo mastą ir tinkamai reaguoti į paklausą kaime. Taip būtų galima spręsti tokias problemas kaip nedarbas, menkas naudojimasis internetu ir sudaryti daugiau galimybių naudotis žiniomis ir jų įgyti kaime. **Aktyvesnis dalyvavimas įgyvendinant projektą**, galbūt net bendruomenės dalyvavimas jo valdyme, galėtų užtikrinti didesnę IKT diegimo mastą, didesnę investicijų efektyvumą ir veiklos tąsą po pradinio finansavimo pabaigos.

4.5. Gerosios IKT patirties populiarinimas kaime

Gerosios patirties mainai padeda populiarinti ir kurti inovacinius gaminius bei paslaugas, yra naudingi rengiant strategijas, padeda gauti daugiau žinių ir suvokti, kaip teisingai naudojant turimą turtą pasiekti gerų rezultatų.

Surengus nepriklausomą tyrimą, už kurio įgyvendinimą buvo atsakingas Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinis direktoratas, parengta 67 **gerosios IKT patirties kaime** pavyzdžių duomenų bazė – tų pavyzdžių sklaida padėtų paskatinti inovacinių projektų įgyvendinimą ir paremti kaimui skirtas strategijas. Duomenų bazėje sukaupta informacija daugiausiai apie 2000–2006 m. įgyvendintus projektus, finansuotus iš privačių ir (arba) Bendrijos lėšų. Jie taip pat įtraukti į 2008 m. birželį Komisijos atidaryto Europos plačiajuosčio ryšio žiniatinklio portalo duomenų bazę²⁴.

Tokie gerosios patirties kaimo plėtros srityje mainai gali būti toliau integruojami į ES ir nacionalinius kaimo plėtros tinklus, *Interreg* programas ir populiarinami per *Leader*.

5. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

IKT plėtrai kaime būtinas aiškus strateginis požiūris, pagrįstas Bendrijos, nacionalinių bei regioninių fondų ir politikos iniciatyvų, prisidedančių prie kaimo plėtros, papildomumu ir sąveika.

Šiuo komunikatu Komisija:

- patvirtina su EEAP susijusį tikslą – iki 2010 m. užtikrinti plačiajuosčio ryšio prieigą visiems ir primena, kad šiuo metu 30 % ES kaimo vietovių gyventojų²⁵ plačiajuosčio ryšio prieigos neturi.
- Ragina valstybes nares našiai ir veiksmingai naudoti Europos ekonomikos atkūrimo plane plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai numatytą finansavimą, siekiant gerinti ekonominio ir socialinio gyvenimo kaime kokybę. Kad tai būtų įgyvendinta, 2009 m., Tarybai patvirtinus

²⁴ www.broadband-europe.eu.

²⁵ *Idate* kaimo apibrėžtis.

Komisijos pasiūlymą, pagal valstybių narių poreikius turėtų būti atitinkamai pritaikyti KPP.

- Rekomenduoja aktyvinti veiksmus, kuriais palaikoma IKT technologijų paklausa ir jų diegimas. Tai turėtų būti veiksmai, kuriais būtų didinama vietos bei tranzitinė prieiga prie prieinamos IKT infrastruktūros ir prieiga prie internetu teikiamų paslaugų bei atitinkamo kaime veikiančioms žemės ūkio ir ne žemės ūkio įmonėms skirto turinio, taip pat šių paslaugų ir turinio kūrimas. Paklausos palaikymo veiksmai turėtų apimti tokią veiklą kaip investicijos į asmeninius kompiuterius, ūkininkams, maisto perdirbėjams, kaimo žemės ūkio ir ne žemės ūkio įmonėms skirtas profesinis mokymas IKT bei e. verslo srityje ir kaimo gyventojų skaitmeninio raštingumo ugdymas. Tokius veiksmus turėtų papildyti tinklų kūrimas, padarytos pažangos stebėjimas ir kiti veiksmai (galbūt vykdomi veikiančių IKT stebėjimo institucijų), kurių tikslas – suteikti paramą vietos ir regioninių pajėgumų vystymui, kad jais naudojantis būtų galima valdyti, planuoti ir įgyvendinti IKT projektus, vykdomus pagal KPP;
- Skatina valstybes nares ir regionus pasinaudoti techninės pagalbos lėšomis studijoms ir tyrimams, kuriuose būtų apžvelgiama IKT padėtis kaime ir žemės ūkyje, įvertinamos dabartinės IKT iniciatyvos ir stebimi IKT rodikliai;
- Ragina valstybes nares ir regionus savo metinėse kaimo plėtros ataskaitose nuo 2010 m. nurodyti su IKT susijusius veiksmus, kurių imamasi ataskaitiniais metais, ir galbūt jų finansavimo šaltinius. Komisija yra pasirengusi pateikti ataskaitą apie pirmiau minėtus dalykus darbiniame dokumente, pagrįstame valstybių narių pateikta informacija;
- Ragina valstybes nares ir regionus 2010 m. atliekant kaimo plėtros laikotarpio vidurio peržiūrą daugiau dėmesio skirti IKT veiksams, įskaitant veiksmus žemės ūkio, miškininkystės bei maisto pramonės srityje, ir pasiektai pažangai ir tuo remiantis siūlyti, kad prireikus būtų toliau tobulinami su IKT susiję veiksmai ir KPP koregavimo priemonės;
- Pabrėžia, kad, norint pasiekti gerų rezultatų kaime, būtina tiksliai nustatyti Bendrijos skiriamų lėšų tikslinę auditoriją ir jas racionaliai paskirstyti, kad sąveikos poveikis būtų apčiuopiamas. Siekiant šio tikslo labai svarbu, kad skirtingus Bendrijos fondus (struktūrinius fondus, Sanglaudos fondą, EŽŪFKP) administruojančios nacionalinės ir regioninės valdžios institucijos glaudžiai bendradarbiautų.
- Pabrėžia, kaip svarbu per Europos ir nacionalinius kaimo plėtros tinklus kaime skleisti gerąją IKT patirtį ir ja dalytis. ES kaimo plėtros tinklas turėtų suteikti naudingų pasiūlymų, susijusių su IKT politikos įgyvendinimu kaimo vietovėse. Atitinkamas renginys bus surengtas antroje 2010 m. pusėje.
- Skatina IKT projektų kaime vadovus ir rengėjus naudotis sukurtais Europos IKT žiniatinklio portalais (www.broadband-europe.eu ir www.ePractice.eu).